

és força dubtosa i sembla ser un error d'Amades per *ciero* (ll. *SÉRUM*). Notem també a títol d'interès, el ll. *cicaro* «enfant gâté» (Ernout) documentat en Petroni XLVI, 3, i un cop més, *cicaronem meum* «mon petit chéri», LXXII, 11. —⁴ Alcover, BDLC xiv, 212, cita *xixero* com a lèxic pertanyent als segadors de Lluçmajor, i Forteza, *GramCat.*, p. 39, sense definir-lo, confirma la seva existència, com a descendent de CICER. —⁵ La pronúncia *sigró* registrada per *AlcM* a Isavarri seria més aviat una alteració de *sigró* que una deixalla d'aquell hipotètic *siguró*. —⁶ J. Gulsoy, «El desenv. de la semiv. -w en cat.», *Cat.Stud.* de Boer, p. 92, n. 72. Això vol dir que la llengua va substituir la combinació -u- (àtona) + ró, que no és de les més comunes (tanmateix cf. *tauró*, *llaur(a)ó*, *auró*, *Lliuró*), per una altra combinació freqüent, -gró (*negror*, *agror*, *gros*, etc.) en una articulació un xic descurada de *ciuró*. En realitat alguns testimonis, si bé no definitius, no manquen per mostrar com si hi hagués hagut una tendència a evitar la combinació -gró en favor d'una consonant oclusiva sonora b, que com g, forma síl·laba amb r: pensem un moment en l'esmentat *sibró* registrat a la Vall de Cardós per JCor.; i recordem també que el nom de l'arbre anomenat *auró* < ACERONE sembla pronunciar-se *abró* o *aubró* en algunes localitats (veg. l'article *abró* en *AlcM*). Ara bé, *AlcM*, que sembla haver pres aquesta dada de Masclans, no indica on se senten aquestes pronunciacions, però la seva existència és ben possible ja que el nom d'aquest arbre ha sofert canvis en molts llocs (*uró*, *oró*, *orió*) i fins i tot ha experimentat encreuaments (*alzeró*, *alziró*, etc.), veg. *AURÓ* en aquest diccionari. En el cas d'*auró* > *abró* (o *aybró*), segons nota *AlcM*, hauria operat una influència del mot *a(r)brc*, i en el cas del *pallarès sibró* el canvi de u en b s'explica per l'afinitat de u i b; davant això en el canvi de *ciuró* en *cigró* s'ha de veure la influència de la vocal velar en *ciuró* o també en els seus derivats com *ciuronera* o *ciuroniera*. [Si algú no se sent convençut per aquesta mena de raonaments fonètics tindrà dret a sospesar la sospita, vist el fort arrelament de *cigró* en el País Valencià, que sigui un mossarabisme que ha pujat d'allí, si bé adaptat a la ç de *ciuró*: en relació, d'una banda, amb el ll. *cicur*, *cicūris*, 'mans, domesticat' (ja usat per Ciceró), *cicurare* 'domesticar' (Varró i REW, 1908) —cf. cast. *guisante* PISUM SAPIDUM— i d'altra banda amb el ll. vg. *cicaro* «enfant gâté» usat per Petroni, XLVI, 3, i de nou *cicaronem meum*, LXXII, 11, trad. Ernout «mon petit chéri», en fi amb l'alternança tipus MACER/MACRI] —⁸ Hi ha *pinetell* com a nom d'una classe de rovelló, que es diu també *pina*, *pinenc*, *-ca*, *pinetencia*, i hi ha, a més, *bolet d'alber*, dit també *pollancó*, *-cro*, i *rouró* i *alzinoi* (veg. Masclans, *Els noms cat. de bolets*, Barc., 1975).

Cija i *Serra d'Encija*, V. *sitja* Ciliar, *ciliat*, V. *cili* (CELLA)

CILICI, pres del ll. *cilicium* 'peça de drap fabricat amb pell de cabra de Cilícia', 'vestidura aspra, cilici'. □ 1.ª doc.: S. XIII, Llull, Guillem de Cervera.

«Porta mants homs *celicis* / sí que perda tots vicis / ---» (*Proverbis*, 105d); «confirmà Blanquerna a Narpan la promessió --- e amdots emprengueren con fossen vestits a la carn de *siliçi* ---», «lo burguès mostrà lo pobre lit on jahien ell e sa muller, e mostrà-li lo *çilici* que vestien ---», *Blanq.* (NCl. I, 295.26; II, 82.5).

CILINDRE, pres del ll. *cylindrus* i, aquest, del gr. *κύλινδρος* id., derivat de *κύλλω* 'jo rodo'. □ 1.ª doc.: *cilindro*, 1803, Belv., Lab.

El *DAG* hi afegeix a Mallorca *xelindre* peça per a la fabricació de cotó; *AlcM* no registra aquesta acc. i dóna *çalindro* com a pronúncia mallorquina en les altres. Per a usos tècnics, *BDC* iv, 83; x, 107; XIX, 48.

DERIV.: *Cilindric* [1803, Lab.]. *Cilindrar* [1868, *SLitCosta*]; *cilindrador*; *cilindraire* (Teixits, *BDC* iv, 83) (*BDC* iv, 83; XIX, 48). *Cilindratge*. *Cilindret*. *Cilindroide*. I els compostos en *cilindro-* [DFa.].

Cirurgià, V. *cirurgià* Cilla, variant rossellonesa (no gallicisme, com diu *AlcM*), V. *cella* Cillada, V. *cingle*, n. 13, i *culada* (CUL)

CIMA i CIM, del ll. *cŷma* 'brot o tija tendra de la col i d'altres plantes', que en la baixa època prengué el sentit de 'capdamunt o cim dels arbres, de les mates': d'ací el sentit de 'cim, punt culminant' en general (aplicat al país i a tota mena d'objectes) que el mot *cima* ha pres en totes les llengües romàniques; el masculí *cim*, privatiu del portuguès (*cimo*), el català i la llengua d'oc, s'extragué de *cima* més tardanament, potser no sols per derivació morfològica sinó també per influència dels sinònims *som* (SUMMUM) i *cap*; el ll. *cyma* fou manllevat del gr. *κύμα*, *-ατος*, 'tany o brot tendre', 'ona, onada', el sentit primari del qual era 'inflor' (compareu *κύω* 'estic prenys'). □ 1.ª doc.: *cima*, tant en el sentit de 'cim d'un arbre' com de 'punt culminant d'una muntanya o d'un pal', S. XIII, Llull i Jaume I; *cim*, encara que d'ús poc freqüent fins a l'època moderna, ja apareix en poetes catalans dels Ss. XII, XIII i XIV.

En Llull el trobem tant en el sentit de 'cima vegetal' com en el de 'cap o punt culminant d'una muntanya': «estan en la *cima* d'una alta muntanya» en el *LL de Contemplació*; «en lo pomer --- corrupció devallava de les *cimes* e generació hi pujava» (*Arbre de Ci.*, *AlcM*); i vegeu-ne bastants més de l'un i de l'altre en *AlcM* i *DAG*. Del caràcter bàsic del sentit vegetal ja n'és bon indicatiu la locució que, partint del significat de 'passar per alt, d'una punta a l'altra', usa BMetge amb el sentit figurat de 'passar superficialment d'una cosa a l'altra, sense ateni-se als afers principals': «avant, dix ell: no anem per les *cimes*», BMetge, *Somni* IV. Però des dels orígens havia passat també a designar el capdamunt d'un pal o d'un altre objecte